

MEGHALT DR. KISS ELEK PÜSPÖK

A firtosmartonosi származású Kiss András földműves és a medeséri Dobos Berta ötödik gyermekeként született 1888. március 28-án Medeséren (Udvarhelyszék). Nyolcan voltak testvérek. Az elemi iskolát Medeséren végezte. Szülei szegénysége miatt a székelykereszturi unitárius gimnázium I. osztályába csak 1900 őszén iratkozhatott be. A gimnázium többi osztályát a kolozsvári unitárius kollégiumban végezte egyházi ösztöndíjjal, és ott tett érettségi vizsgát is 1908-ban.

A gyermek és középiskolai tanuló életének irányításában a medeséri unitárius lelkész, Ferenczy Áron, játszott fontos szerepet, akit méltán nevezett „legnagyobb jóltevő”-nek. A feltűnő szellemi érdeklődést mutató tanulótt dr. Nyiredi Géza, Márkos Albert, Kelemen Lajos és Pálffy Márton kollégiumi tanárok karolták fel és irányították tanulmányait.

1908 őszén iratkozott be a kolozsvári tudományegyetem bölcelet-, nyelv-, és történettudományi karára, a latin-magyar szakra. 1909-ben beiratkozott a kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémiára is rendkívüli, 1911-ben pedig rendes hallgatónak. Főiskolai tanulmányi ideje alatt kiváló szorgalmával és tanulásával szerzett ösztöndíjból tartotta fenn magát. Egyetemi éve alatt érdeklődése főként a bölcelet, pedagógia és teológia felé irányult. Tudományos elmélyülését és fejlődését Schneller István, Böhm Károly és Pauler Ákos egyetemi, valamint Csifó Salamon, Gálfi Lőrinc és György János teológiai tanárok irányították.

Főiskolai tanulmányait 1913-ban végezte el, amikor az egyetemen bölcsészeti doktori diplomát, a teológián pedig lelkészi oklevelet szerzett. 1913-ban az Egyházi Képviselő Tanács az angol unitárius egyház híres teológiai intézetébe, az oxfordi Manchester College-ba küldte ki tanulmányai folytatására. Az ott töltött két év alatt Simpson David C. és Carpenter Estlin J. teológiai tanárok irányítása mellett az ószövetségi bibliatudomány és az összehasonlító vallástudomány terén képezte magát. Hazatérte után, 1915 szeptember 2-án házasságot kötött András Emiliával; házasságukat Isten két leánygyermekkel, Viola és Éva, áldotta meg.

Lelkészi szolgálatát a kissolymosi (Hargita megye) egyházközségben kezdte meg 1915. augusztus 22-én. Hat évig szolgált ebben a gyülekezetben; a gondjaira bízott híveknek hűséges, áldozatkész pásztorja és sorsának megosztója volt az első világháború nehéz éve alatt.

1921. szeptember 1-től kezdődőleg az Egyházi Főtanács a Teológiai Akadémia rendes tanárának hívta meg az ószövetségi tanszékre. Munkássága nagyobb részét, 25 évet ezen a tanszéken töltötte. Mint teológiai tanár a lelkésznevelés és az unitárius teológia fáradhatatlan munkása volt. Mivel prófétai űz eggett lelkében, tüzet is tudott gyújtani hallgatói szívébe. A ma élő lelkésznevezdek nagyobb része az ő lelkéből és tudásából merített. Érdeklődésének és tudományos munkásságának középpontjában az ószövetségi bibliatudomány, az összehasonlító vallástudomány és a pedagógia állott. Emellett figyelemmel kísérte és tanulmányozta a bölcelet és a természettudomány legújabb eredményeit s azok hatását a teológiára.

Az 1938 évi Egyházi Főtanács főjegyzőnek, Józán Miklós püspök halála után az 1946. szeptember 15-én, Székelykeresztúron, tartott Zsinati Főtanács pedig püspöknek választotta. Hivatalába 1947. augusztus 10-én iktatták be. Ő volt az unitárius egyház 27. főpásztor.

A szorosán vett hivatali teendői és széleskörű egyházi irodalmi munkássága mellett, tevékenyen bekapcsolódott az egyház életébe s fontos egyházi tisztségeket vállalt és töltött be teljes odaadással. Mint kissolymosi lelkész a székelykeresztúri egyházkörben rövid ideig egyházköri jegyző volt, majd a Teológiai Akadémia családfője és dékánja, az Unitárius Lelkészkörnek alelnöke, az Unitárius Irodalmi Társaságnak alapításától fogva választmányi tagja és több éven át titkára, a Dávid Ferenc Egylet választmányi tagja és ügyvezető alelnöke, az Egyházi Főtanács és Egyházi Képviselő Tanács tagja, missziói és nevelésügyi bizottsági tag és előadó, a Székelykeresztúron kiadott „Unitárius Egyház“ c. lap társ-, majd felelős szerkesztője, az „Unitárius Közlöny“ és a „Keresztény Magvető“ c. folyóiratoknak több éven át társ-szerkesztője, „Unitárius Evangélium“ címen pedig több éven át egyháztársadalmi lapot szerkesztett és adott ki. Az egyházi irodalmat számos nagy értéket képviselő teológiai és pedagógiai munkával gyarapította; kéziratos munkái széleskörű tudásáról és alkotó erejéről tanuskodnak. Részt vett az Unitárius Egyházak és Szabadelvű Vallásos Szervezetek Nemzetközi Társulatának (IARF) munkájában és annak kongresszusain. Irányító és fáradhatatlan munkása volt a hazai unitárius teológia és egyház megújulására irányuló mozgalomnak.

Közéleti tevékenységében teljes meggyőződéssel állott a haladás és a népi demokratikus rendszer mellé s vett részt hazánk új életének alakításában. Minden ténykedésében arra törekedett, hogy az egyetemes értékek szem előtt tartásával az emberiség, hazánk és rajongásig szeretett egyházának szolgálatát hivatásszerűen végezze. Tagja volt a Békevédelmi Bizottság Országos Tanácsának és a Román-Sovjet Barátság ápolására alakult társulat országos vezetőségének.

Nyolcvannégy éves koráig aktívan, teljes szellemi frissességben dolgozott. Fáradhatatlan energiával és lelkesedéssel készítette elő az egyház fennállása 400. évfordulójának ünnepségét, s látogatta meg ezzel kapcsolatban az egyház-községek legnagyobb részét. A 400. éves évforduló impozáns megünneplése az 1968. augusztus 17—19 napjain Kolozsvár, Torda és Déván tartott Zsinati Főtanácson, egyházi munkásságának méltó koronája volt.

Teológiai munkásságának elismeréséül 1968-ban a kolozsvári Egyetemi Fokú Egységes Protestas Teológiai Intézet és a chicagói Meadville Lombard Theological School, unitárius teológiai intézet, „doctor honoris causa“ címmel tüntette ki. Az Államtanács Elnöksége közéleti munkásságáért az „A XX-a

aniversare a eliberării Patriei“ és „A XXV-a aniversare a eliberării Patriei“ érmet, valamint az „Ordinul Steaua Republicii“ II. osztályu érdemrendet adományozta.

Dr. Kiss Elek püspök törhetetlennek látszó életereje két évvel ezelőtt kezdett gyengülni. 1969-ben prostata nagyobbodás miatt operálták. Bár szellemileg továbbra is friss maradt és végezte hivatali teendőit, sőt egyház-községi látogatást is végzett, testileg állandóan gyengült. Az utolsó hetekben már nem hagyhatta el szobáját. Munkáját azonban otthonában is kötelességtudással, élete utolsó napjáig végzte. Az utolsó napokban veseelégtelenség lépett fel. A leggondosabb orvosi kezelés sem tudta Dr. Kiss Elek püspököt életben tartani. 1971. december 7-én reggel 6,30 órakor tért örök pihenőre, haza az ő gondviselő Atyjához.

Dr. Kiss Elek életének és lankadatlan munkájának mozgó ereje a mély istenhítéből eredő hivatástudata volt. Ebből fakadt egyháza hivatásában való törhetetlen hite is. Minden időben prófétai lelkesedéssel és önfeláldozással szolgálta az unitárius vallás és egyház fejlődését a Jézus által kijelölt örök cél, Istenországa felé. Emléke legyen áldott.

DR. KISS ELEK PÜSPÖK TEMETÉSE

Az elhunyt püspök teste december 10-ig pihent a püspöki lakásban felállított ravatalon. Másnap, péntek de. 11 órakor, a koporsónak a templomba való szállítása előtt, vette kezdetét a búcsúszertartás. Hűséges élettársa, gyermekei és unokái mellett a ravatalt az Egyházi Képviselő Tanács tagjai, az Egyházi Központ tisztviselői, a kolozsvári egyházközség számos tagja, teológiai tanárok és hallgatók állották körül. Az imádságot Szabó Dezső kolozsvári lelkész mondta. A gyászszoltár élénklése után a koporsót a teológiai hallgatók vették vállaikra és a jelenlevők kíséretében átvitték a templomba és elhelyezték az ott felállított ravatalon. Ezután felcsendült a 90. zsoltár: „Tebenned bízunk eleitől fogva...”.

December 11-én, szombat reggel 8 órától, a teológiai hallgatók, lelkészek, Egyházi Képviselő Tanács tagjai, központi tisztviselők és a szülőfalú — Medesér — képviselői népi viseletben állottak díszorséget a püspök ravatalánál.

Az Egyház Elnöksége dr. Barabássy László, Székely János főgondnokok és dr. Kovács Lajos főjegyző de. 10—12 között fogadták a részvétnyilatkozatokat.

TEMETÉSI SZERTARTÁS

A templomban a gyászistentisztelet du. 1 órakor kezdődött, de már jóval előtte a templomot megtöltötték a gyászoló hívek és a majdnem teljes számban megjelent lelkészek.

Az istentisztelet „Szomoruan sóhajt szívünk“ és „Hozzád megyek Uram“ énekekkel kezdődött, melyek mint a közös gyász és bánat fenséges akkordjai zengtek a boltívek alatt. Ezután Szabó Árpád kolozsvári lelkész imádkozott:

Örökkévaló és mindenható Istenünk, életünk adója, megtartója és számonkérője, mennyei édes Atyánk !

A mélységből kiáltunk Hozzád, hallgasd meg a mi kiáltásunkat. A halál árnyékának völgyében járunk, körülvevett a gyász és a fájdalom s vergődő szívünk sötétben tapogatózik. Úgy érezzük, jó Atyánk a veszteség fájdalmában, mintha egy pillanatra elaludt volna az életünk felett virrasztó Gondviselés s a halál fájdalmas ténye behullott életünkbe.

És mi mégis Téged keresünk, mert sötétségből fény után vágyódunk. Bár súlyosan visszük életünkön a fájdalom s a gyász keresztjét, ajkunkon